

ΟΠΩΣ ΚΑΤΑΝΤΗΣΕ Κ' Η ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑ

Ἐνας λόγιος, ἀρκετὰ καθαρευουσιάνος, ἦλθε προχθὲς νὰ μὲ κάμῃ ἐπίσκεψιν στὸ γραφεῖο μου.

Μιά στιγμή, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, μὲ εἶπε :

— Εἶδα πὼς γράφεις τώρα καὶ στὸ «Νουμᾶ».

— Ναι.

Ἐμεινε λίγην ὥρα συλλογισμένος· ἐπειτα :

— Καὶ πὼς τὰ κατὰφερες νὰ γράφῃς ἔς αὐτὴ τὴ γλῶσσα ;

— Μὰ τὴν ξέρω, τοῦ εἶπα· ὄχι βέβαια ὅσο οἱ συνάδελφοί μου τοῦ «Νουμᾶ» ποὺ εἶναι πολὺ πιὸ γυμνασμένοι ἀπὸ μένα, ἀλλὰ τελοσπάντων τὰ κουτσοκαταφέρνω. Ἐπειτα κι ὁ Ταγκόπουλος μὲ δι-
ορθώνει τὰ ὀρθογραφικά μου λάθη, —γιατὶ ἀπὸ τὴ συνήθεια κάμνω ἀκόμη πολλὰ — κ' ἔτσι, ὅσο τοῦ εἶναι δυνατὸ, μὲ παρουσιάζει ἀφομοιωμένο.

— Αὐτὸ καλὰ· δὲ θέλω νὰ πῶ γιὰ τὴν ὀρθογραφία· ἀποκρίθηκε ὁ φίλος μου. Παραξενεύομαι μόνο πὼς μπορεῖς νὰ γράφῃς, καὶ φυσικὰ νὰ σκέπτεσαι: — ἢ καλύτερα νὰ μεταφράζῃς τὴ σκέψιν σου, — πότε στὴ δημοτικὴ καὶ πότε στὴν καθαρεύουσα, πότε στὴ γλῶσσα τοῦ «Νουμᾶ», καὶ πότε στὴ γλῶσσα τῶν «Παναθηναίων» Ὁλ' οἱ ῥωμιοὶ μπορεῖ νὰ εἶμασθε ἔτσι δίγλωσσοι καὶ δίψυχοι· μὰ πρέπει νὰ μολογήσω πὼς ἐμεῖς ποὺ γράφουμε μόνο στὴν καθαρεύουσα ἢ οἱ ἄλλοι ποὺ γράφουμε μόνο στὴ δημοτικὴ, εἶναι λιγώτερο ἀπὸ σένα.

— Καὶ μὲ τοῦτο ;

— Θέλω νὰ πῶ, πὼς ἡ συνεργασία σου στὸ «Νουμᾶ» πρέπει νὰ σοῦ δίνῃ πολὺ μεγάλον κόπο, καὶ ἅμα περᾶσῃ κάμποσος καιρὸς καὶ συνειθίσῃς, τότε θὰ σοῦ δίνῃ ἡ ἄλλη.

— Πολὺν κόπο ; Δὲν τὸ πιστεύω... Μ' ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα ποὺ γράφουμε τώρα, ἢ τὴ δημοτικὴ ποὺ γράφει ὁ «Νουμᾶς», ξέρεις πόσο μικρὴ εἶναι ἡ διαφορά ; Δὲν τὸ φαντάζεται ὅποιος δὲν ἔλαβε τὴν περιέργειαν νὰ τὸ ἐξετάσῃ. Ἄν θέλῃς, μπορῶ νὰ σοῦ τὸ δείξω εὐκολώτατα.

Ἄνοιξα τότες τὰ «Παναθηναϊκά», διάλεξα στὴν τύχη ἕνα κομμάτι—μιά φράση ἀπὸ ἄρθρο καθαρευουσιάνου,—πῆρα τὴν πένα καὶ τὸ διόρθωσα ἀπὸ πάνου ὅπως θὰ τὸ εἶδε ὁ «Νουμᾶς». Ἄν θέλετε μάλιστα, ἕκαμα τὴ γλῶσσα του ἀκόμα πιὸ δημοτικὴ ἀπ' αὐτὴ ποὺ γράφω τώρα ἐγώ.

Κ' εἰδείξα τὴ διόρθωσιν τοῦ φίλου μου.

Σάστισε. Δυὸ τρία νὶ εἶχαν ὀρθωθῆ, ἄλλα τόσα εἰς εἶχαν συγχωνευθῆ μὲ τὸ ἄρθρο, μιά—μόνο μιά—λέξις εἶχε ἀλλαχθῆ, καὶ στὸ τέλος εἶχε γίνῃ μιά μικρὴ μετάθεσις. Ἐνας καλὸς στοιχειοθέτης, κάνοντας τὴ φράση ἀπὸ δυσανάγνωστο κάπως χειρόγραφο, δὲ θὰ εἶχε νὰ διορθώσῃ περσοτέρα τυπογραφικὰ λάθη. Ὁ φίλος μου ἔκαμε νάντιμιλήσῃ, μὰ δὲ μπόρεσε. Κι ἀναγκάστηκε νὰ παραδεχτῆ πὼς ἔτσι εἶναι.

Εὐθύς ἄμως, σὰ νὰ τὸν ἐπλήγωνε αὐτὸ στὴν πίστη του ἢ σὰ νὰ μὴν ἤθελε νὰ ὑποχωρήτῃ τόσο γρήγορα,—πέταξε μὲ θυμὸ τὸ φυλλάδιον καὶ φώναξε :

— Ἄμ ὅπως κατάντησε κ' ἡ καθαρεύουσα !..

— Βέβαια, ξανάπα ἐγώ ὅπως κατάντησε κ' ἡ καθαρεύουσα... Μ' αὐτὸ, φίλε μου, ἴσα-ἴσα εἶναι ἡ μεγάλη νίκη τῶν δημοτικιστῶν : νὰ κατανήσουν καὶ τὴν καθαρεύουσα τόσο δημοτικὴ, ποὺ ὅ,τι σημερινὸ πάρεις νὰ γίνεταί· γράψιμο τοῦ «Νουμᾶ» μὲ δυὸ-τρία διαρθρώματα.

Δὲν ἀστετεύθηκα, δὲν τὸ εἶπα γιὰ νὰ φουρκίσω τὸ φίλο μου. Αὐτὴ εἶναι ἡ νίκη. Γιατὶ ἀλήθεια, ἔτσι κατάντησε σήμερον ἡ καθαρεύουσα. Μπορεῖ νὰ τὸ ε-

ξακριβώσῃ καγένας ἐξετάζοντας ὅλο τὸν ἀντιψυχα-
ρικὸ τύπο, τὸν φιλολογικὸ καὶ τὸν ἄλλο. Ἡ καθα-
ρεύουσα δανείζεται σήμερον τόσα πολλὰ ἀπὸ τὴ δη-
μοτικὴ, ὥστε ἔπαψε πιά νὰ εἶναι καθαρεύουσα. Τὴν
ἐπίδραση τῶν ψυχαιστῶν, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, χω-
ρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνου, τὴν ἔχουν βαθεῖα καὶ οἱ
πιὸ ἀδιάλλαχοι. Τὴ νίκη δὲ θὰ τὴν γυρέψουμε σὲ
βιβλία τυπωμένα στὴν πιὸ καθάρια δημοτικὴ· θὰ τὴ
γυρέψουμε στὸ φαινόμενο αὐτό. Καὶ παντοῦ γύρω
μας, σὲ βιβλία, σὲ περιοδικὰ, σὲ φημερίδες, σὲ προ-
γράμματα, σὲ ρεκλάμες, ἀκόμα καὶ σ' ἐπιγραφὰς
μαγαζιῶν, εἶναι τόσο φανερό, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι
κανεὶς θεόστραβος γιὰ νὰ μὴ τὸ βλέπῃ. «Μισὴ γλῶσ-
σά» θὰ πῆ πάλι ὁ κ. Ψυχάρης. Μὰ εἶναι κάτι
παραπάνου ἀπὸ τὸ μισὸ—κοντεύει σχεδὸν νὰ εἶναι
τὸ ὅλο.

ΓΡΗΓ. ΕΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Δὲν ξέρω ἂν λείπει σωστὰ πράγματα ἢ στραβά
τὸ βιβλίον σου, μὰ ὅταν τὸ διάβαζα ἦταν σὰν
ἄνεμος νὰ φυσομανοῦσε μέσα μου τρομαχτικὰ
καὶ νὰ συντάραζε τὸν ἑλληνισμό μου ὅλον καὶ
νὰ μὲ λευθέρονε, κ' ἀφοῦ τὸ διάβασα μὲ φά-
νηκε σὰν τὸ βορριά. τὸν παγωμένο ποὺ μανια-
σμένος σαρόνει τοὺς βρώμιους ἀπὸ μικρόβια ἀέ-
ρηδες, καὶ ἀπὸ κάθε βρώμα καὶ σκουπίδι καθα-
ρίζει τὸν κόσμον. Τὸ βιβλίον σου καθαρίζει τὸν
Ἕλληνα ποὺ ξέρει νὰ τὸ διαβάσῃ, καὶ ὁ
Ἕλληνας τὴν ἰσὴν εἶναι τόσο ψόφιος, εἶναι
τόσο γεμάτος βρώμα καὶ μικροπρέπεια ποὺ σκου-
ληκιάζει. Μπορεῖ νὰ τὸν εἶπαν τρελλὸ, ἐκεῖνον
ποὺ τὸ ἔγραψε· καὶ ὅμως εἶναι πιὸ σωστὸς καὶ
πιὸ γνωστικὸς ἀπὸ κάθε Ἕλληνα σημερινό. Ἡ
«φρονιμάδα» εἶναι τῶν πολλῶν· αὐτὴ μᾶς ἔφα-
γε καὶ μᾶς τρώει. Τὴν «τρέλλα» θέλω, αὐτὴ
μὲ καθαρίζει ἀπὸ τὰ τρις βαριὰ καὶ βρώμια
κατακαθίσματα ποὺ ἀφίνει μέσα μου περνώντας
ἡ συγκαρινὴ, ἡ ταπεινωμένη ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ
μὲ φαρμακώνει. Ἡ τρέλλα ἔχει μάτια καὶ βλέ-
πει. Ἡ φρονιμάδα εἶναι τύφλα. Τρελλοὶ εἶταν
οἱ προφῆτες καὶ γνωστικὰ τὰ ξεπεσμένα πλήθη.

Τὸν Ἀσυμβίβαστο ζητῶ καὶ τὸ Σκληρὸ,
γυρεύω τὸν Τρελλὸ, τὸ Σιδερένιο, τὸν Ἀλύγι-
στο· αὐτοῦ τὰ μάτια καὶ τὰ λόγια καὶ τὴν κί-
νησιν καὶ τὴ σιωπὴ ἀκολουθῶ· σ' αὐτοῦ τὸ
ρυθμὸ τὴ ζωὴ μου τονίζω.

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ κ. ΠΑΛΛΗ

Ὁ κ. Ἀλέξ. Πάλλης ἔγραψε στὸν κ. Περικλῆ Γιαννό-
πουλο τὸ ἀκόλουθον γράμμα·

Ἀξιότιμε κ. Γιαννόπουλε,

Ἐλαβα ἔχτες τὸ «Νέον Πνεῦμα» σου καὶ τὸ
διάβασα προσεχτικὰ. Νομίζω, παιδί μου, πὼς ἀε-
ροκοπονᾷς καὶ τολμῶ νὰ σοῦ τὸ πῶ ἀφοῦ τόσο με-
γαλόφωνα ζητᾷς τὴν ἀλήθειαν. Ὅσα λές τὰ εἶπε ὁ
Φραγκοῦδης, καὶ τὰ εἶπε χίλιες φορές καλύτερά
σου, γιατί δὲν ἀράδιασε γενικὰδες πομπώδικες κ'
ἀφτοκολακίφτες, παρὰ μὲ κίντηνον ζωῆς μπῆκε σὲ
καθέκαστ' καὶ καθίζε σίδερον σὲ κάθε κατεργάρῃ
ὀνομαστά.

Θυμῶμαι, τότες καὶ τοῦ Φραγκοῦδης τοῦ ἔγρα-
ψα πὼς χάνει τὸ χρηματικὸ καὶ τοὺς κόπους του.
Τοῦ εἶπα «Ὅσο λές ἐσὺ λόγια, οἱ κατεργαρεῖοι κά-
νουν ἔργα». Καὶ βγήκα ἀληθινός. Οἱ κατεργαρεῖοι

ἐξακολουθοῦν πάντα ὡς σήμερον ἀπαράλλαχτα ὅπως
πρὶν, καὶ στὸ μεταξύ καθίσαν καὶ τὸ Φραγκοῦδης,
τὸν ξορίσαν, καὶ λίγο μάλιστα νὰν τοῦ πιοῦν καὶ τὸ
αἷμα. Τοῦ λόγου σου δὲ φοβᾶσαι νὰ σὲ φυλακίσουν
μῆτε νὰ σὲ ξορίσουν, παρὰ θὰ γυρνᾷς πάντα καμα-
ρωμένος, ἐπειδὴ ἡ ρητορικὴ σου δὲν πειράζει.

Ἐχεις τὸ θάρρος νὰ ἐνεργήσεις ἔργα ; Ὁμπρός.

Πρόθυμος

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Η ΒΙΒΛΙΟΚΑΠΗΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΤΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ «ΚΑΘΕΣΤΩΣ»

Τὰ σχολεῖά μας ἀνοιξαν τὶς πόρτες τους, καὶ
τὰ παιδάκια πλῆθος ἔτρεξαν μπροστὰ τοὺς δασκά-
λους νὰ παραδώσουνε στὰ χεῖρα τους τὴν ἀπλαστή
ψυχὴ τους, καὶ τὸ ἀπηχτο μυαλὸ τους. Ἐβουρνε
καλὰ πὼς θὰν τὰ ὑποδεχτοῦνε οἱ δασκάλοι, καὶ τί
στραγγούλισμα ψυχικὸ καὶ μυαλικὸ ἔχουνε τ' ἄμοιρα
νὰ πάθουνε. Μὰ ἐξὸν ἀπ' αὐτό, τ' ἀνοιγμὰ τῶν
σχολειῶν σημαδεύει καὶ τὶς μαῦρες μέρες τῶν παθῶν
γιὰ τοὺς λογῆς λογῆς πατερᾶδες. Τὸ παιδί θὰ γυρί-
σει σπῆτι ἀπ' τὸ δάσκαλο, φέρνοντας στὸν πατέρα
μιά σημείωσιν γιὰ τὰ βιβλία ποὺ πρέπει ν' ἀγορα-
στοῦνε. Κι' ὁ δυστυχισμένος Ῥωμιὸς πατέρας θὰ
τραβήξῃ τὸ γιό του καὶ τὴν κόρη του στὰ βιβλιο-
πωλεῖα ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγῆν» γιὰ νὰν τὰ φορ-
τώσει μὲ τὶς φυλλάδες, ποὺ ἡ δασκαλικὴ ἀμορφωσιὰ
ἀνοητολογία κ' ἀντζαμωσύνη σὲ κάθε ἰδεοῦλα παι-
δαγωγικῆς, ξεφουρνίζει ἑλπίαν ἀπ' τὸ μολεμένο φῶρον
τοῦ προγονισμοῦ, ἔχοντας πλάι γιὰ τρανὸ βοηθὸ τὸ
καμαρωμένο μας καὶ τὸ ἀβάσκαντό μας Κράτος.
Θὰ πλερώσει ὁ πατέρας δραχμῆς καὶ δραχμῆς, θὰ
πλερώσει τὸ φόρο τοῦ δασκαλισμοῦ, ποὺ εἶναι γρα-
φτὸ νὰν τότε πλερώνουνε ἔχι μονάχα τὰ κεφάλια
τῶν παιδιῶν, μὰ καὶ τ' ἀδύναμα πουγγιὰ τῶν
γονιῶν.

Στὰ τελευταῖα τοῦτα χρόνια, ποὺ ἔχουνε φαρδέ-
ψει πιά οἱ δασκάλοι, κατάντησε ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα
ἐμπόρια νὰ λογιέται κ' ἡ βιβλιοκαπηλεία. Οἱ βου-
λευτάδες τὴν προστατεύουνε, τὸ ὑπουργεῖο τῆς παι-
δείας τὴ θρέφει μεσ' τὴν ἀγκαλιὰ του, κ' οἱ δα-
σκάλοι γερὰ δουλεύουνε γιὰ δαύτην. Ὅλο τὸ πελέκι
πέφτει πᾶ στους γονιούς, γιὰ τὰ λεφτὰ, καὶ πᾶ
στὰ παιδιὰ γιὰ τὰ μυαλά. Τὸ παιδί θὰ φορτω-
θεῖ γιὰ τὸ μάθημα τῶν «Ἑλληνικῶν» πρῶτο βιβλίου
Γραμματικῆ τοῦ Α, δεύτερο βιβλίου Γραμματικῆς
ἀσκήσεις τοῦ Β, τρίτο Ἀσκήσεις πρὸς ἔκθεσιν ἰδεῶν
τοῦ Γ, τέταρτο Νεοελληνικὰ ἀναγνώσματα τοῦ Δ,
πέμτο Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων τοῦ Ε, ἕκτο
Ἑλληνικὴ Γραμματολογία τοῦ Ζ, ἕβδομο Συντα-
κτικὸν τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου τοῦ Η, ὄγδοο ἔνατο
καὶ δέκατο, τρία βιβλία μὲ ἀρχαίους συγγραφεῖς,
πότε Ἰσοκράτη, Ξενοφῶντα, Πλούταρχον, πότε Λου-
κιανόν, Λυσίαν, Δημοστένην, πότε Πλάτωνα, Θεουκιδίδη,
Ὀμηρον καὶ τράβ' αὖ σκονί. Τὸ λοιπὸ δέκα βιβλία γιὰ
ἕνα μάθημα, καὶ τὸ λιγώτερον ἀπὸ ἕνα διφραγκὸ τὸ
ἕνα. Εἴκοσι δραχμῆς γιὰ τὴν τσέπην τοῦ πατέρα,
εἴκοσι φουρνέλα γιὰ τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ.

Κατόπι ἔρχονται τὰ ἄλλα μαθήματα. Δυὸ τρία
βιβλία γιὰ τὰ Λατινικὰ (κείμενον, γραμματικὴ, θέ-
ματα, λεξικόν, συνταχτικόν), γιὰ τὰ Μαθηματικὰ
(Ἀλγεβρα ἢ Γεωμετρία ἢ Θεωρητικὴ ἀριθμητικὴ,
συλλογὴ προβλημάτων), γιὰ τὰ Ὀρθοκευτικὰ (κάπου
εἶδαμε 1) Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης 2) Λει-
τουργικὴ 3) Κείμενον τοῦ Εὐαγγελίου), γιὰ τὴ Γε-
ωγραφία (βιβλίον, χάρτες, τετράδια, χρώματα), γιὰ